

סדר סליחות

כמנהג ליטא

שלא לפרוש מן הציבור בפיוטים או סליחות כשאומרים אחר חזרת השי"ץ ואין הפסק בברכות ק"ש ותפילה (מע"ר נ"ז).

א"א קודם כל סליחה כרחם אב וכו' כ"א קודם סליחה הראשונה (תומע"ר קצ"ו לענין סליחות דימים נוראים, ולכאורה ה"ה כאן).

סֶלַח לָנוּ אֲבִינוּ, כִּי בָרַב אֲוִלְתָּנוּ שָׁגִינוּ, מִחַל לָנוּ מִלִּבְנוּ, כִּי רַבּוּ עֲוֹנֵינוּ.
אֵל אֶרֶךְ אַפִּים אַתָּה, וּבָעַל הַרְחָמִים נִקְרָאתָ, וְדַרְךְ תִּשׁוּבָה
הוֹרִיתָ. נִדְלַת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ, תִּזְכֹּר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע
יִדְיָךְ. תִּפְּן אֱלֵינוּ בְּרַחֲמִים, כִּי אַתָּה הוּא בָּעַל הַרְחָמִים.
בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִּלָּה פָּנִיךָ נִקְדָּם, בְּהוֹדָעָתָ לָעָנוּ מִקִּדָּם. מִחֲרוֹן
אַפְּךָ שׁוּב, כְּמוֹ בְּתוֹרַתְךָ כְּתוּב. וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ נִחְסֶה
וְנִתְלוֹנָן, כִּיּוֹם וַיָּרֶד יְהוָה בָּעָנָן. תַּעֲבֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחָה
אֲשָׁם, כִּיּוֹם וַיִּתְּצַב עִמּוֹ שָׁם. תִּאֲזִין שׁוֹעֲתָנוּ וְתִקְשִׁיב מִנוּ
מֵאֲמָר, כִּיּוֹם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה, וְשָׁם נֶאֱמָר,

וַיַּעֲבֹר יְהוָה | עַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפִּים וְרַב-חֶסֶד וְאֱמֶת:
נִצֵּר חֶסֶד לְאֱלֹפִים נִשָּׂא עֵז וּפֶשַׁע וְחַטָּאת וְנִקָּה. וְסִלְחָתָהּ
לְעֹנְיָנוּ וּלְחַטָּאתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ. סֶלַח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חַטָּאתָנוּ,
מִחַל לָנוּ מִלִּבְנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ. כִּי אַתָּה אֲדֹנֵי טוֹב וְסִלָּח,
וְרַב חֶסֶד לְכָל קְרֹאֶיךָ:

סליחות. בס"י (ואפ"י במאוחרים – עד סידורי רו"ה ועבו"י) מופיעות הסליחות כתוספת באמצע ברכת "סלח לנו" בחזרת השי"ץ, אבל דעת הגר"א במע"ר לאמרם רק אחר חזרת השי"ץ וכשיטתו שאין להפסיק בפיוטים וביוצרות באמצע חזרת השי"ץ (עמ"ש לעיל אחרי תפילת שלש רגלים). ושתי הדעות מופיעות בשו"ע (סי' תקס"ו ס"ד) ושם לא הכריע הגר"א בביאורו. ובתומע"ר (סי' מ"ט) נכתב דלא היו אומרים אצל הגר"א סליחות בג' צומות רק אבינו מלכנו בשחרית ומנחה (וכ"ה בהנהגות הגר"א מכת"י ר' סעדיה וגם מכת"י בן אחי הגר"א), ולא מצאנו כן בשאר דפוסי מע"ר, ונראה דהיינו דוקא כשאמרו הסליחות בתוך חזרת השי"ץ.

נוסח הסליחות. בסליחות התפצל נוסח פולין למנהג פולין ולמנהג ליטא (עי' במבוא). הנוסח בסידורנו הוא כמנהג ליטא שהופיע בספרי הסליחות בצירוף עם הסליחות של חודש אלול. מנהג זה, אף שהופיע בדפוס גם בשנים מאוחרות (אמשטרדם תקס"ד), נשתקע ואבד בסידורי זמננו שהביאו רק את מנהג

בשני קמא של בה"ב:

אל תזכר לנו עונות ראשונים, מהר יקדמונו רחמיך בי דלוננו מאד. שמע יהוה קולנו נקרא, חננו ועננו. הקשיבה לקול שועתנו מלפנו ואלהינו, כי אליך נתפלל. שמעה תפלתנו יהוה ושועתנו האזינה, אל דמעתנו אל תחרש. כי שמע אל אביונים יהוה, ואת אסיריו לא בזה. כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, ולא הסתיר פניו ממנו, ובשועו אליו שמע. אזי חמים שטפוננו, נחלה עבר על נפשנו. עזרנו מעם יהוה, עשה שמים וארץ.

כרחם אב

ביום חמישי של בה"ב:

כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור. כי עמך הסליחה, למען תנא. כי עם יהוה אלהינו הרחמים והסליחות, כי מרדנו בו. אם ענינו ענו בננו, יהוה עשה למען שמך. למען שמך יהוה, וסלחת לענינו כי רב הוא. כי רבו משובותינו, לך לבד חטאנו. חטאנו עם אבותינו, הענינו והרשענו. כרחם אב

בשני תניינא של בה"ב:

הושיענו אלהים, כי באו מים עד נפש. מן המצר קראנוך יהוה, עננו במרחב יהוה. עננו יהוה כי טוב חסדך, ברוב רחמיך פנה אלינו. ואל תסתיר פניך מעבדיך, כי צר לנו מחר עננו. צעקו ויהוה שמע, ומכל צרותם הצילם. כי שמע אל אביונים יהוה, ואת אסיריו לא בזה. כרחם אב

בעשרה בטבת:

כי הנה אויביך יהמיון, ומשנאיך נשאו ראש. על עמך יערימו סוד, ויתעצו על צפוניך. אמרו לנו ונבחדם מגזי, ולא יזכר שם ישראל עוד. רבת צדונוי מעוררי, יאמר נא ישראל. על גבי חרשו חרשים, האריכו למעניתם. ויאמרו לא יראה יהוה, ולא יבין אליו יעקב. לא לנו יהוה לא לנו, כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך. למח יאמרו הגוים, איה נא אלהיהם. אדני שמעה בקולנו, תהינה אזניך קשבות לקול תחנונינו. הנה לא ננום ולא יישן, שמר ישראל. יהוה שמרנו, יהוה צלנו על יד מינונו. כרחם אב

בתענית אסתר:

לולי יהוה שהיה לנו, יאמר נא ישראל. לולי יהוה שהיה לנו, בקום עלינו אדם. אזי חיים בלענונו, בחרות אפם בנו. אזי חמים שטפוננו, נחלה עבר על נפשנו. אזי עבר על נפשנו, חמים הזדונוים. ברוך יהוה, שלא נתננו טרף לשניהם. נפשנו בצפור נמלטה מפח יוקשים, הפח נשבר ואנחנו נמלטנו. עזרנו בשם יהוה, עשה שמים וארץ. כרחם אב

בשבעה עשר בתמוז:

אלהים באו גוים בנחלתך, טמאו את היכל קדשך, שמו את ירושלם לעינים. נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים, בשר חסידך לחיתו ארץ. שפכו דמם פמים סביבות ירושלם, ואין קובר. היינו חרפה לשכנינו, לעג וקלס לסביבותינו. תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה. כרחם אב

פולין, ונותר רק בסליחות לחודש אלול. כל השינויים מהנוסח המקובל נעתקו במדויק ע"פ דפוסים ישנים של סליחות כמנהג ליטא, ומאחר שרבים הם הערנו רק על הבולטים שבהם.
אל תזכר לנו. כ"ה בנוסח ליטא, ובנוסח פולין מופיעים פסוקים אחרים, וכן בשאר התעניות.